

altid Staten, som man har for Die og ikke derimod de enkelte Individuer. Her har man derimod kun at gjøre med enkelte Individuer, og det, at Staten skulde gribe til sine Midler — der, vel at mærke, kun kunne tilveiebringes ved Beskatning — og anvende dem for at forhjælpe enkelte Individuer, til en gunstigere Stilling end den som de selv kunne forskaffe sig efter de Forhold, hvori de ere fødte, og efter den Arbeidskraft, som de ere i Besiddelse af, kort sagt, efter Alt, hvad der bestemmer et Menneskes Raar, her i Verden, det er Communisme, det er at anvende offentlige Midler, som kun med god Samvittighed kunne kræves af Borgerne, og indbringes ved Advantning under Form af Skatter, til Bedste for enkelte specielle Individuer. — Vi have ganske vist hørt et Tilfælde tidligere, at hvilket vi en lille Smule vare inde paa en lignende, nemlig dengang, da vi solgte første Aart, Damaingods og siden Sars Academies, Gods vitterlig endog billigere end den sande Værdi. Men dertil maa jeg dog bemærke, at dette var det Første, havde en vis Lighed med en almindelig Statsforanstaltning, idet den ramte en meget stor Deel Borgere, og dernæst, maa man ogsaa erindre, at Staten egentlig ikke besad de omhandlede Eiendomme, reent ud som andre Statsejendomme, men derimod som Godssejer, og at Staten altsaa ikke kunde frigjøre sig for Noget af den moralske Forpligtelse, der traditionelt, efter Sædvane, efter det danske Folks Charakter, paahviler Godsseieren. — Jeg siger derfor, at de betydelige Summer, for hvilke de omtalte Godsseiere blev solgte under deres virkelige Værdi, ganske vist bleve, skænkede til enkelte Familier, men at deels disse enkelte Familier vare saamange, at det for et saa lille Land som Danmark havde en væsentlig statsøkonomisk Betydning, at tage særligt Hensyn til dem. — Nu hvad der gælder, har vi vist for Trugt i en meget betydelig Fremgang i mange Meininger, og at derhos deels det særlige Godsseierforhold, hvori Staten stod, til de paagældende Familier, maatte komme med i Betragtning. — Her er der derimod, kun Tale om, at Staten skulde hjælpe enkelte bestemte Individuer, der ikke med Hensyn til deres Retforhold have lidt nogen-

helt Krænkelse, idet deres Ret er expireret, naar Fæsteren eller Fæsterens Enke er død, og de ikke fra det Dødelik have anden Ret end de Efterladte efter alle de andre Fæstere, som sidde paa Hæstegodset, hvilke ingen Ret have, til at fordræ Fæstet paa, men kun en Udflugt dertil. — Jeg troer fremdeles, at den foregaaende Aar i Tale (Haffner) havde fuldkommen Ret, at der i de her omhandlede Tilfælde, ligesaa meget, men ikke en Smule mere, end hvad der gjælder ved hvilken som helst Forfæstning, paahviler Godsseieren en moralsk Forpligtelse, ligeoverfor de paagældende, der saameget mere vil blive fyldestgjort, som den stemmer med hans egen Interesse, hvilken vil medføre, at der som oftest, træffes en Overenskomst, før end Fæsteren er udløbet, og medens Fæsteren altsaa endnu sidder paa sin Eiendom. — Jeg vil ifølge det Anførte stemme imod det foresliggende Lovforslag, der hviler paa et usikkert og farligt Princip, og som derhos deels ligesom deels ved de Consequenter af samme, som jeg har tilladt mig at paapege, vilde kunde blive fuldstændig udelæggende for Landets Finantser.

Madvig: — Jeg vil sige, det var Ord for det, jeg ikke ganske kan slutte mig til, der Betragtning, som blev udtalt af min Aarvæde, Børn, tilhøre, (Cehmann). — Jeg afkal forudskifte den Bemærkning, at der ved Sars Academies Gods var Noget, som der maatte tages Hensyn til foruden det af ham Nævnte, nemlig tidligere de derværende Fæstetieders Befolkning gjæve Tilflugt. — Med Hensyn til den foresliggende, Sag vil jeg ikke gaae saa vidt i mine Udfringer, mod den Tølelse, der har fremkaldt Lovforslaget, som han, jeg vil, nemlig fremhæve, at det Forhold, hvorefter Behoerne af hver 1 Ode Gaard ved Fæstetiedighed kunne sies, fra denne, er et tydeligt fremkommet Forhold; det er fremkommet ved en for ikke mange Aar siden af Lovgivningsmagten, ved tagen Lov, og der kunde mulig synes, at være særlig Grund, til at søge at råde Bod paa Noget, som man havde overseet ved at give denne Lov, nemlig, at medens de 9 Familier købte deres Gaarde, som en enkelt Familie tilfældig, til at lide derfor. Men jeg skal sige, hvad